

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

EN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.ª
PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-Tamo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'enquadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila, Brossa.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

Parla En Revenjoli. Escoltau i oïren

Mormades

N'hauré d'encivellar un ratx an aqueixes males carrosses d'anticlericals, que no donen cap passa que no sia esguerrada i no s'aturen de bramar contra Deu i l'Església i tota cosa bona. Per ells sa qüestió es donar greix an es seu caporal En Banyeta-Verda, que hi xala a l'uf ab ses porcades d'ets anticlericals, Vaja, idò, si'ls-e donam sa ma a besar en forma de «mormes» ben «mormades». En posarshi, que hu pac!

I

Un nou triomf d'en Lerroux

Si, un triomf a sa man revés, va obtenir dia 3 a Murcia. S'hi presentà s'aliado ab dos elets seus, diputats Alborno i Salillas, per celebrar un *aplec* ab sos seus, a un teatre o casa de comedies, ell, es primer comediand d'Espanya, per emblanquinar republicanetxos. Murcia es la patria des célebre ex-Ministre conservador Lacierva, que's republicans no'l poren veure ni pintat (ells saben perque i noltros també). S'esquitxen an es teatre, que trobaren ple, pero no de republicans només, sino que hi havia moltíssims de conservadors, que esperaven En Lerroux per rendirli *homenatge*. S'obri s'aplec, i tot d'una esclatà una salve horrorosa de *Visca el Rey!* *Visca s'exercit!* Es republicans contestaren ab altres crits, etxillantse fort ferm; pero es conservadors s'etxillaren més, i la cosa se posà tan malament que es Delegat de s'autoritat va suspendre s'aplec, i En Lerroux ab En Salillas i N'Alborno, li hagueren d'estrènyer, enrevoltats de policia cap a la fonda, aont s'aplegaren es republicanetxos i feren un sopar an En Lerroux i companys, i allà tiraren discursos i més discursos i lo endemà s'en anaren de Murcia i negú anà a despedirlos an es tren.— Es lerrouxistes ja's sap que son uns contraris furiosos d'En Lacierva, i sa seua passió les va dur a creure que a Murcia no hi hauria amics d'En Lacierva abastament per posarlos terra a s'escudella i desbaratarlos sa potranca qu'anaven a armar contra En Lacierva i En Maura; pero se'n dugueren s'aumt p'es cap. Es conservadors de Murcia feren ab ells, ab sos lerrouxistes, lo que's lerrouxistes acostumen fer ab sos seus contraris. Ja's sap que's lerrouxistes sempre han tengut aquest sistema de no deixar fer cap *aplec* en pau an es seus contraris; si no'ls ho desbaraten es que no poren. Quant devers es febrer anaren a Barcelona N'Azcarate, En Soriano i altres caporals republicans per fer un *aplec* a favor de sa pau, que deyen, ja s'hi presentaren es lerrouxistes a armarhi es gran escàndol; s'altra diassa, a s'entrada de s'estiu, que En Melquiades Alvarez anà també a Barcelona per parlar en públic an es seus, ja hi comparegueren també es lerrouxistes, i, a forsa de crits, quecs, remeulos i bramuls, no deixaren parlar En Melquiades Alvarez. Es que son aixi es lerrouxistes: ells han de porer fer lo que'ls-e dona la gana aont se vuya i contra qualsevol, i s'aturarlos de fer això ells e-hu te-

nen per una injusticia sa més grossa del mon. Es qn'estimen tant sa llibertat, que la volen tota per ells i gens, gens, pero gens p'ets altres. Es republicans ja'n peteixen generalment d'aquest mal, pero es qui en pateixen més son es lerrouxistes.—Idò bé, ara a Murcia han trobat aquest sistema seu funcionant; i, com ha funcionat contra ells, no els ha agradat gota, naturalment. De manera que es lerrouxistes no tenen cap dret de queixarse des conservadors de Murcia; i això els ha tirat a la cara. En Lacierva dins ses Corts donant un encals del dimoni an es baladrer de N'Alborno, que encara se volia etxillar dins es Congrès sobre aquesta feta de Murcia.—¿Ah idò? Que hi tornin es lerrouxistes devers Murcia a tocar es pontet an es *lacierristes* que's veu que son exerevits com En Lacierva. ¡Aixi mos agraden ets homs! De ses erbes molles se'n torquen.... ¿sabeu?

II

Es socialistes una volta més en ridicul

Es socialistes s'altre dia s'aplegaren a Madrid per fer un acte trascendental. No s'hi posaven per poc; volien aturar, com qui no diu res, ets Estats Balkànics (Bulgaria, Servia, Montenegro), i Grecia de fer guerra a Turquia!

Lo qu'ells degueren dir: ses grans Potencies (Inglaterra, Alemanya, Austria, França) no han pogut aturar ab tota sa seua forsa qu'esclatàs aqueixa guerra; ara hu aturarem noltros! farem un *aplec* a Madrid, qu'es un lloc ben segur de que no mos arribarán ses canonades d'ets Estats Balkànics ni de Grecia; i alsarem una protesta espatarrant contra tal guerra, i cridarem an es nostros «companys» es socialistes de Bulgaria, Servia, Montenegro i Grecia: «¡Uep! ¡fora fer guerra! ¿com estam aquí? ¿O no hu sabeu que's socialistes som contraris de sa guerra, en no esser sa social, per fer fer uy an el mon i a la bolla?—Aquesta se pensà En Pauetxo Iglesias ab sos seus escolans d'amen; i efectivament celebraren s'aplec tirant llamps i pestes an ets Estats Balkànics i a Grecia perque ab tan pocs modos han moguda aqueixa guerra a Turquia, an aqueixa pobre Turquia que no ha romput cap plat may, més que tots es qu'ha pogut contra tota la cristiandat, i especialment contra sa partida de pobles cristians que fa cinc o sis sigles que oprimeix i tiranisa i desuyua i les xucla tota sa llecor, tota sa sane, tractant aquells pobles pitjor que no tracta es carra-ter més carronya sa seua bístia, per retuda que sia.—Ara bé ¿i no se diuen es socialistes es defensors des poble, es defensors nats de sa llibertat des pobles? ¿O sa partida de nacions cristianes que es turcs tiranisen i botxinetgen no son pobles? no hi ha d'haver llibertat humana per laquella partida de nacions que's turcs tenen esclaves? L'Albania, la Macedonia, l'Epiri grec, la véya Servia, han de seguir essent esclaves des turcs, i aqueys han de seguir fentne piea de porc, perque aixi li dona la socialista gana an En Pauetxo Iglesias ab tots ets altres tarambanes que li fan de sogueus i merdacaners? ¡Aixi es s'amar a sa llibertat des poble que tenen

es socialistes! Vaja! no volien que ets Estats Balkànics ni Grecia declarasen sa guerra a Turquia en defensa de totes aquelles nacions cristianes que Turquia oprimeix i potetja! I ¿per que no hu volien es socialistes? ¿Per que son contraris des fer guerra? ¡Els que tota sa seua bandera es moure sa «guerra social», sa guerra universal des qui no te quantra es qui té; ells que no duen altra idea més que de moure aqueixa guerra horrible, dins tot lo mon, per fer fer flamada a tot; ells, aqueys grans hipòcrites no volien qu'ets Estats Balkànics ni Grecia mo guessen guerra a Turquia, sa gran despota, sa gran tiranisadora, sa gran esplotadora, i potetjadora de pobles! S'es vista may hipocresia igual a sa des socialistes? ¡Els volerse fer passar per «inimics de sa guerra», de tota guerra; ells que, si porien, mourien una guerra civil dins totes ses nacions del mon, perque això es sa seua bandera: sa «guerra social»! De manera que son ets altres, es no-socialistes que no poren moure guerra! ¡Son just es socialistes que en poren moure, i no una guerra raonable i justa, sino sa més irracional, sa més injusta, sa més cruel, sa més seuvatge de totes ses guerres: sa «guerra civil», sa guerra de familia a familia, de homo a homo, de pares ab fiys, de germans ab germans. ¡E-hu veys com es socialistes son es més hipòcrites de tots ets hipòcrites, es més farsants de tots es farsants, es més seuvatges de tots es seuvatges, pero an es meteix temps es més covarts de tots es covarts. Si les veys que no se desmanden gayre, no es que no'n tenguen unes ganes rabioses; es que veuen que les tocaria es perdre, isa por des pellet los atura de moure sa ditxosa «guerra social».

Idò heu de creure i pensar qu'En Pauetxo ab sos seus merdacaners celebraren a Madrid s'aplec de referencia contra sa guerra que ets Estats Balkànics i Grecia fan a Turquia, i feren un crit an es socialistes d'aquells Estats per que no prenguessen part en tal guerra, per que se renegassen a fer tal guerra, i aixi aquells Estats romandrien ab ses mans fermades.— I ¿qu'ha succeit, germanets, de resultes d'aquest «acte» des socialistetxos de Madrid? ¿S'es aturada ja sa guerra contra Turquia? ¿Son fuyts des teatre de sa guerra es soldats socialistes d'ets exereits de Bulgaria, Servia, Montenegro i Grecia? ¡Anauho a demanar an es turcs! que no s'aturen de córrer devant aquells exereits per esserne escàpols, perque troben que reparteixen un mal besucy i que tenen es jocs massa feixucs! ¿O será que encara ets Estats Balkànics i Grecia ni es socialistes de tots aqueys Estats no han tengut temps d'enterarse de s'aplec» des socialistes de Madrid i de que aqueys no volen guerra i foris? Com a temps, n'hi ha hagut d'arribar sa nova an aquells Estats, tota vegada que s'aplec» va esser dia 3 d'aquest més i ja estam a dia 16! Pero ni es socialistes de Bulgaria, Servia, Montenegro i Grecia ghan fet cas des seus «companys» de Madrid? no han fet gens de cas des crit formidable d'En Pauetxo Iglesias? ¿Això es manera de riure-se'n d'un caporal tan colossal com En Pauetxo? ¿O es que no n'hi ha de socialistes an ets Estats Balkànics ni a Grecia? Es segur que n'hi haurá; pero o son ben poquets o

no son tan bobians que fassen cas d'una gent tan ridícula i barbatxa com es socialistetxos que dia 3 feren aqueix «aplec» a Madrid.

Sembla mentida que hi haja un partit espanyol qu'arrip a tal estrem de ridiculesa d'anar a fer un «aplec» a Madrid per aturar sa guerra de Turquia, i eridar an ets obrers de ets Estats Balkànics i Grecia: «¡Uep! ¡fora guerra! ¡i es soldats cadascú a ca-seua! i ets assotants a ca'n Coll!—¡Ja hu val ab aqueys socialistetxos! ¡E-hu hem de veure aont les arribará aquest Pauetxo de l'orde!

III

Grans triomfis des socialistes

Triomfs a sa man revés, com se suposa. Es socialistes de tot lo mon aquest any passat acordaren que no hi havia d'haver pus guerres demunt la terra. Aixi mos ho va fer a sebre ab tota selemnidat s'«Obreretxo Balear». ¿Com es socialistes prengueren un acort tan trascendental? ¿Com? Es qu'ells digueren:—«Noltros som es poble; ses guerres se fan ab soldats, que les treuen des poble, que son obrers i per lo meteix nostros. Per lo meteix, si ets obrers se reneguen a fer guerra, no hi ha guerra possible; i, per lo tant, noltros aturarem que hi haja pus guerra, en no esser sa nostra guerra, sa guerra social». Fet i dit, feren a sebre an el mon que no hi hauria pus guerres.

Pero llavó a França li convengué apoderarse del Marroc i ja va esser partida a enviar tropes i mes tropes, soldats, obrers, an el Marroc; a Italia li convengué apoderarse de la Tripolitania, i ¡hala tropes, soldats, obrers, a milenars, cap a la Tripolitania! Espanya estava compromesa a ocupar tota sa pelleringada nort del Marroc, desde el Muluya a Alcazarquivir, i ¡venga a enviar tropes cap allà!

I es socialistes ¿que feyen mentrestant? ¿Aturaren França de fer guerra an el Marroc? aturaren Italia de ferne a la Tripolitania? aturen es Govern d'Espanya de fer sa guerra que convengué an es nort d'Àfrica? Tant com sa coa des moix. França, Italia i Espanya feren sa seua via casi com si no hi hagués haguts socialistes; de manera qu'aqueys tant a França, com a Italia, com a Espanya son roman-sos completament en ridícul, sensa porer aturar res de lo qu'havien jurat i perjurat qu'aturarien. ¿No se passá es paperot socialista de Ciutat entany cinc o sis messos posant cada dissapte un article contra s'acció militar d'Espanya an el Marroc, jurant i perjurant que's Govern no s'atreviria a embarcar un homo cap an el Marroc ni a despararhi un fusell, perque, si feya res d'això, es socialistes s'alsarien, i en farien benes des Govern i de sa Monarquia? ¡Ab això s'accentuá a les totes s'acció militar d'Espanya an es nort d'Àfrica, i es socialistes callaren i miraren, posantse un bon punt a sa boca, per por de no asserhi de demés.

I ara els ha succeit quatre diners de lo meteix a Bulgaria, Servia, Montenegro i Grecia; també hi havien d'aturar sa guerra contra Turquia, també l'havien de fer impossible an aqueixa guerra. I... está a la vista si le hi han feta impossible. ¡Que hu diguen es turcs!

Pobres turcs si no tenen altres padrins que's socialistes! ¡Ja poren posar s'esquena a bon lloc!

¡O es poder colossal des socialistes! ¿No es ver que son ets amos de tot lo mon? De lengo, sí; ara de fet, sempre les toca ballar ab sa més lletja, i llavò s'hi «apleguen»... civilment, com se suposa, just ses bisties que no tenen coneixement, i que tampoc no passen fretura de sagraments, ni més ni pus que's socialistes més tudosses! ¡Deu se'n apiat! Amèn!

IV

Segueix es ball de s'«Animalot pudent»!

Sí, En Pinyol «pinyolíssim» mos entaferra un ratx de gloses aygordenteres, i llavò un altra mopia per l'estil mos tracta de «rucs» i d'«ases». — Per sa nostra part, cumplim sa promesa que fèrem an es «Puput», setmanes enrera, que sempre que mos tractaria així, li recordariem lo que va fer es seu fundador i director, que se demostrà tan poc devot del seté Manament de la Lley de Deu, que l'hageren de processar per estafador, i per estafador l'hagué de condemnar l'Audiencia de Ciutat; i, per no anar a presili, fogí cap a América, pegant es gran perboc a una pobre senyora qu'havia feta fiança per treure'l de sa presó, que llavò va haver de pagar per ell, essentne ben neta de tal causa. Un periòdic com es «Puput» que tengué per fundador i per director un homo així, i no se morí d'empeguement a's dia que li succeiren tots aqueys fracassos horribles, ja es que no'n té d'empeguedor ni vergonya; i per lo meteix no hi ha qu'estranyar res que fassa, per lletx i canalla que sia.

¿Li agrada an es «Puput» que seguiguem fregantli p'es morros aqueixes glories des seu fundador i director? Idò que segueisca diguentmos aquelles infamies. Veyam qui primer se cansarà!

V

Rays de mentides de s'«Animalot pudent»

No pot está s'«Animalot» que no ofenga ab mentides i calumnies qualque capellà o frare. Mentres pagui la festa qualque persona relligiosa, ja li va bé. — Idò dissapte pagaren per obligats el Rt. P. Fidel, caputxi, i el Rt. Sr. Vicari de Biniali. Per que? Vetaquí es cas, tal com el mos ha contat una persona que hi era, d'absoluta veracitat. A's dia de Tots Sants solen fer a Biniali una processó fins an es cementeri, i allà hi ha sermó. Enguany se va fer així, i es predicador era el P. Fidel, caputxi. Pero vetaquí que, com sa processó se'n anava an es cementeri, e-hi va haver un subjecte que la volgué rompre passant ab un carretó per mitx, i sa processó li hagué de fer pas. El Rt. Sr. Vicari comanà an el P. Fidel que an es sermó censurás aquell fet, i així hu va fer el P. Fidel ab lloable moderació. Tornant sa processó a l'esglesia, e-hi havia un parey d'homos que's posaren es capell; pero, quant los feren avinent qu'allò ab una processó no estava bé, el se llevaren. Sí, el se llevaren an es capell tots fora un. E-hi anaren diferents a ferli comprendre que el s'havia de llevar, i aquell que no. A-les-hores el P. Fidel va escitar el Sr. Bal·le a fer entrar p'es cavat aquell renego; i el Sr. Bal·le va dir: — Pero ¿que li he de fer? — ¿Que li ha de fer? diu el P. Fidel. Dirli devant dos testimonis que se llevi es capell per respecte a la Santa Creu que presideix sa processó, i si no'l se lleva, procedir contra ell pe'sa via llegal. Com aquell renego senti aquelles comandacions, se llevá es capell. Arri-

ben llavò a l'esglesia, i el Sr. Vicari demunt sa trona lamentá, moderadament també, que dins Biniali haguessen hagut de succeir per primera vegada aquelles coses.

Ara bé, ¿té defensa se conducta d'aquell subjecte des carretó? ¿en té aquell que's renegava a treure-se es capell per respecte a sa processó? Clar está que ni un ni altre tenen defensa, en no esser d'un paperot tan noningú com es «Puput». Donada sa carronya manera d'esser des «Puput», es natural que surta ara aqueix paperot a defensar aquells dos «subjectes» i a insultar el P. Fidel i el Rt. Sr. Vicari, suposant que el P. Fidel se girá contra es Bal·le «y es seus», «dientlos» «coses pitjós que peus d'oca»; que an es cementeri «fé un sermó picapeyó», «limitantse» «a contar fil per randa sa confessió d'un jove»; suposant que no foren just uns quants d'homos que's posassen es capell, tornant des cementeri, sino que diu que foren «ets homos», es a dir, tothom; i que el P. Fidel, perque el Sr. Bal·le no feya treure es capell an ets homos, el tractá de «carabassa»: tot lo qual es fals i re-de-fals. Llavò l'emprén contra el Rt. Sr. Vicari i el tracta de «cachetero», i suposa que va dir dins l'esglesia que aquells homos, posantse es capell dins sa processó, «eren» «sa causa principal perque no plovia»: lo qual també es completament fals. Pero ¿que li importa an es «Puput» d'enfocar un ratx de mentides i calumnies, si se tracta d'ofendre un frare o un vicari? Sí això es es seu fort: tirar sanayadas de llot a ses persones esglesiaístiques.

VI

Se'n necessita poca d'alatxal

Sí, poca de tot se necessita tenirne per dir, com diu s'«Obreretxo Balear», dissapte passat, que En Maura va esser s'autor de sa sanguinosa setmana trágica» de Barcelona. De manera que no foren ets estols de lladres, incendiariis i assassins, «deixebles» d'En Lerroux, practicadors de ses lliçons que En Lerroux les havia donades, comanantlos que «robassen, cremassen, matassen i abusassen de ses novicies», moguts i dirigits tots aquells lladres, incendiariis i assassins p'En Ferrer i Guardia; no foren aqueys estols de criminals que feren sa «setmana trágica»; va esser (¿qui'hu hauria pensat may?) En Maura. ¡Això té sa desvergonya de dir, dissapte, s'«Obreretxo Balear»! ¿Que'n voleu fer d'un paperot que ment tan a la descarada? Això son es socialistes! ¡Que los compr qui no los coneix.

VII

¡Ja hu val ab aqueys socialistetxos!

Ja sabeu que dins es setembre es socialistes espanyols celebraren un Congrès a Madrid. An es parèixer, a l'hora d'ara, a mitján novembre, ja sería cosa d'haverne donat conte s'«Obreretxo Balear» an es seus lectors. Idò no ha frissat tant es paperot: e-hi dedica unes quantes columnes cada dissapte, i posa forqueta fins s'altre dissapte qui vé. Se ven que's bobians qui lletgeixen i paguen es paperot, son una gent molt calmosa, i que no'n tenen gayre mal de ventre de lo que's digué i se deixá de dir an oquell ditxós Congrès. Dissapte passat, es tros que posa, es sa discussió que diferents oradors socialistes tengueren sobre si havien de seguir units ab sos republicans. Uns deyen que sí, i ets altres que no. Es qui deyen que sí, donaven com a raó que tenen ab sos republicans es compromís d'aturar qu'En Maura torn puja an es Poder; pero es qui deyen que no havien de seguir units, «con-

juncionats», ab sos republicans, contestaven qu'era evident que En Maura tornaria a esser Poder, per més units i conjuncionats qu'estiguessen ab sos republicans. De manera que's meteixos caporals socialistes que son una mica reflexius, que tenen una mica de suc de cervell, ja regoneixen lo qu'es evident per tots ets espanyols que hi veuen dos dits lluny, que, en esser s'hora, quant es partit lliberal no puga aguantar pus, que no aguantará gayre. En Maura tornarà pujar com dos i dos son quatre, i a pesar de tots ets estabetxos i potadetes des bobians republicanetxos i socialistetxos. ¡Se necessitava esserho curts de tey en política per haver eregut may que republicans i socialistes havien d'aturar En Maura de tornar esser Poder!

VIII

Sa revisió des Procés-Ferrer

Es caporals revolucionaris comensen a veure-se sa ruixada demunt, aixó es, qu'En Maura entrarà prest, vulguen no vulguen ells; pero, per quedar bé devant es bobians que encara los s'escolten, no sabent ja aont pegarla sensa esposar es cuyro, varen creure que lo més curt era celebrar a Madrid un «aplec monstruo» de totes ses forces republicanes d'Espanya i des caporals revolucionaris de ses altres nacions europees, i feren correr la veu que vendrien N'Anatole France, En Gorki i altres bandúes per l'estil, i que demanarien, com qui no diu res, sa revisió des Procés-Ferrer. I diumenge passat se va fer tal aplec dins una «casa de comedies» de Madrid, i resultá una gran «comedia», un gros fracás. No'n comparegué cap de caporal revolu-

cionari europeu; i haguera de fer el gast una gent tan desacreditada i tan farsant com En Melquiades Alvarez, En Soriano, el Dr. Simarro, En Pauetxo Iglesias, un tal Miró, diputat catalá, i altres baladrers per l'estil.

Així meteix e-hi acudí gentada, pero no se qu'esperaven ets organissadors de s'aplec. Com s'opinió pública s'era alarmada i es Govern havia declarat dins ses Corts que no permetria que ets oradors fossen massa llars ab so rallar i que ferissen lo que no pertocava, — s'hi miraren lo poc així meteix en lo que deyen, tots fora En Pauetxo, que s'amollá una mica massa, i es Delegat de s'Autoritat l'hagué de cridar a l'orde; En Soriano també tregué foc p'es caixals contra es conservadors, sobre tot contra En Lacierva, com era d'esperar. En Melquiades Alvarez, que presidia, va prometre, quant comensaren, que no insultarien negú, i llavò digué aixó altre: «Jo no som defensor d'En Ferrer; no crec que fos cap gran pedagog (ensenyador des jove); no he sentida may sa seua grandesa ni el consider com a representant de s'intel·lectualitat espanyola! També ignor si sa seua vida privada está tacada per cap crim o acció deshonrosa». Casi tots ets oradors feren mil protestes d'amor i respecte a s'Exèrcit, allà ont s'Exèrcit va esser es qui condemná i fusellá [En Ferrer. — Ab una paraula aquest aplec ferrerista va esser un fracás, un pagat a un banc. Ja tenen la Seu plena d'ous es republicans, socialistes i anarquistes ab aquest nou «aplec pro-Ferrer»! ¡Ja es segur qu'aqueixa setmana qui vé o s'altra tendrem sa República, sensa remisió. Aquesta vegada entra. Ara li fan es manec.

DE TOTES ERBES

La mare baleneta

(segueix)

I heu creure i pensar i pensar i creure que, quant Na Marió i sa mare foren dins sa cambra que hi havia preparada per Na Catalineta, tiraren junta per veure com en sortirien d'aquell marruell aont s'eren tirades, perque lo que deya sa véya:

— Fieta, hem de tenir es pla ben fet per allo de que «un mentider ha de tenir bon cap». Perque ara se presentarà En Bernadet per veure sa seua germaneta; i ja hu crec, tot d'una el mos abocarán, i ja hi serem a bous. Tu pero t'has d'agondar fort qu'ets Na Catalineta, que ab tants d'anyes com fa qu'ell serveix, tu has mudat una mica perque es propi d'al·lotes d'es ten tenor es fer tramudansa.

— Pero, i si En Bernadet se posa fort que jo no som Na Catalineta? va dir Na Marió.

— Tu t'has de posar forta que hu és! diu sa mare. I no hayes por: jo ja t'aydaré i faré sa teua causa bona. I si ab tot aixó no'l porem fer catolic, direm an el Rey que el deix anar, qu'En Bernadet sempre va de berbes i qu'es afectat de fer trempes i de donar pitja i creu a sa gent, i qu'es per aixó qu'ara diu qu'aixó no es sa seua germana. I sobre tot, Marió, «negú fa ses gloses més avengudes que s'enamorat» o s'enamorada, vuy dir, qu'has d'esser tu que en rudes has de tayar es vent an En Bernadet i li has d'esborronar tot es seus enderivells; has d'esser tu que t'has de tirar el Rey de sa teua banda: ben enllestida i ben enllimonada sempre i ab ses piules ben fetes, es cap ben viu, sa riaya a sa boca i aguda sempre ab so parlar; i, sobre tot, demostrarli an el Rey que tu no penses ni somies altra cosa que donarli gust tant com pugues en tot i per tot. Sa questió es embarriolarlo. Has d'escar bé sa pesquera i no plányer sa gamba i sobre tirarli s'am per que, en temerse'n, ja'l tenga clavat dins l'ànima i ja no's pugua despescar ni treure-lo-se tossint.

— E-hu veys com e-hu era una ploma de cap d'ala aqueixa dida i si en duya

de polissonada devall es cabeys? Sobre tot, ell Na Marió ab tot aqueix pla que li havia fet sa mare, cobrá coratge fora mida, i com tenia naturalment unes ganas rabioses d'esser reyna, va dir:

— No tenguen ansi, ma mare, que no's perdrá per mi. Jo hi jugaré es tot p'es tot; e-hi faré tot quant sabré.

— Es lo que pertoca, diu sa mare. Perque aquí hem de parlar clar: ab so tirar Na Catalineta dins mar, mos som tirades dins un enderivell tan ferest que o tu en sortirás reyna i jo sogra del Rey o mos farán sa pell a totes dues. No mos n'escapam: o demuat es trono o fermades a ses coes de quatre cavalls i esbenades ab un «santi-amen».

Ab aixó toquen a sa porta de sa cambra, cridant:

— Poren entrar!

Sa dida se'n va a obrir, i va esser una criada que digué:

— Perdonau, senyora mia, pero aquí hi ha En Bernadet que demana per veure sa seua germana. I no es ja aquí perque el Sr. Rey té orde passada, i el Rey mort, i s'avi i es rebesravi i es rede-rebesavi, segons conten ja duyen sa meteixa lley, que cap homo no s'atans a tocar i manco a entrar dins cap cambra de dones sensa permis des que hi ha dedins, i que ses dones hagen de fer lo meteix ab ses cambres d'homos.

— Sí que son ido escrupulosos i esquitarells aqueys reys! diu sa dida.

— Ja vos ho asseguri diu aquella criada Pero, senyora mia, aixó es lo que hi ha, i no tenim altre remey, perque ja hu diu s'adagi: «Te vols riure des qui comanda?» «Fé lo qu'ell vol».

— Si que teniu raó! diu sa dida. Beno, idò, digauli an En Bernadet que pot entrar, en voler.

— Aquella criada se'n va a cercarlo, i sa dida diu a sa fia:

— Li he dit que'l fassa entrar, perque mira: «mal camí, passarlo prest», i «lo que s'ha d'empenyorar, que se venga».

— De manera, diu Na Marió, que ja hi som dins es ball.

— I tant! diu sa mare. ¡Sa questió es ballar bé i jaleta a perdre cap

punt! que ja t'ho he dit: e-hi va sa pell des diumenges i des dies feners!

—No passeu ansi d'això, ma mare! diu Na Marió. «An es qui qualca, no li digueu: serve't!»

Ab això toquen a sa porta «toc» «toc».

—Qui es? diu sa dida.

—En Bernadet, criat del Sr. Rey i vostre! respon sa veu.

—Entrau! entrau! diu sa dida, i se'n va a obrir sa porta.

I ara poreu fer contes quins uys no degué fer En Bernadet com sa veu de- vant Na Marió i sa dida. L'homo anava tan segur qu'era Na Catalineta, aquella germaneta seua tan estimada i que anorava tant i tant, que tot d'una se'n anà a donar-li un abràs, i Na Marió no vos dic res si va fer gens es desmenjat ab talent, per enganar més i més aquell pobre al·lot fentli creure qu'era sa seua germaneta; i no hu volgué sebre sa dida si va sebre fer bé es paper. Vaja! una i altra li feren una xicota may vista, i allà no s'aturaven de ferli preguntes des llevant i des ponent, i exclamacions per la dreta i es- pants per l'esquerra, i hala a dirli, com a molins qu'han perduda sa nadia:—

«Que tal, Bernadet!—Com te va?—Com t'ets campat tot aquest temps!—Saps que treus de bona cara!—Massa se veu que tens bona pasura!—Ell no caps en pell!—O quin pler de veure't!»

—O i que t'anoràvem! i que t'anoràvem!—O i que mos hi dirà de bé ara tots plegadets!—Si no botam ara d'alegría, ja no botarem may!

En Bernadet devant aquell delobí de paraules, juanets i afalagadures que l'investien d'aquella manera i mirant d'aprop i de prim conte aquella al·lota qu'ell anava tot d'una qu'era sa seua germana, pero que trobava que no hu acabava d'esser,—va romandre com estafaril·lat, com entabanat. No sabia que li passava. Per dir qu'allò era sa seua germaneta, no acabava de trobar que hu fos; per dir que no hu era, també hu trobava massa gros. Pero aquells duptes, aquella incertitut, aquell mal estar reprenia reprenia de cada moment, i aviat va tenir por de perdre el mon de vista, i se va haver de treure aquell pa que tam cop en sec s'era congriat dins es seu gavatx. El pobre, com no va porer pus, se gira a sa dida, i li diu:

—O dideta! jo vetx i no sé que vetx!

—O ets uys me fan dos o no sé que m'haja de dir!

—I ara que t'ha agafat, Bernadet? diu sa dida. «O es que de sa alegría t'ha pegat cosa an es cap?»

—No hi ha res de tot això, diu En Bernadet. Es qu' això m'assembla més Na Marió vostra que no Na Catalineta germana meua!

—I ara aont surts? diu sa dida. «Ja hu es qu'ets uys te fan dos!» «Es que sa alegría t'ha tocat es cervell!» «No hi posis cap dupte!» «Veyès si ara això no seria Na Catalineta!» «I aont treu cap anar a sospitar si seria Na Marió meua!» «Pobre Marioneta meua!» «Noltros no te n'haviem volgut parlar per no haver de reverdir ses nafres de sa desgracia ferestissima que tenguérem p'es camí!»

—I que va esser? diu En Bernadet.

—Que va esser? diu sa dida. «Que mos va caure a la mar i un peixot tot d'una ja la se va haver engolida, i no la vérem pus!» «Pobre Marioneta meua!» «Pobre Marioneta meua!»

—Pobre Marioneta, germaneta meua de llet! va rompre aquí Na Marió vent de Catalineta. «Ja no't tornaré veure pus, tan amigues com érem!» tant com mos estimàvem!

I allà mare i fia plors i descapdell devant En Bernadet, sabent fer es pa- per lo més an el viu, fins que sa véya se va esclamar:

—Vaja, Bernadet! si no'm vols matar de pena, no m'ho digues pus que Na Catalineta es Na Marió! «M'es un clau a's mitx des cor tal suposans!» «Si no'n vols matar de pena, no m'ho tornis dir en això!» «Trobes que no me basta es perboc que me'n he duyt de perdre aquella fieta meua, i tot per acompanyar Na Catalineta, per que se pogués casar ab el Rey?» «Així m'agra- rieu aqueix favor!»

—Si que deys ver, dideta meua des meu cor! deya Na Marió, fingint Na Catalineta ben an el viu. «Per amor de Deu, Bernadet! no ofengues d'aquesta

manera s'única persona de demunt la terra que mos estima de cor, suposant la capa de fermos tal farsa! No m'o- fengues a mí, renunciantme de ger- mana! «Que vol dir suposar que jo no som Na Catalineta, sino Na Marió, la pobre Marió que mos va caure a la mar, i aquell peixot la s'engolí!» «I aquesta poria pensar jo de tu?» «Això es sa benvinguda que me dones, dir que jo no som jo, que no som sa teua germaneta?» «Veyam qui seré, idò, si no som Na Catalineta?»

En Bernadet devant tot aquell se- menter que mare i fia li feyen, com més anava més confús se veyá, es cap li bollia com una olla de caragols, se va sentir ferse un núu a sa llengo, s'hagué d'asseure per no caure de bat- tador, i no va tenir altre remey que anarse'n a defora per veure si, tocant- lo s'ayre, allò li espassaria.

Així hu va fer, pero ¡ca! com més anava, més pena tenia, i s'engunia era més sobrada, i més confús se veyá.

Ets altres criats se'n temen, i se'n van a contarho an el Rey, i el Rey el crida, i li diu:

—Pero bono, qu'es això ara? «Aquest engronyament? aquesta engunia? ara que tens aquí sa teua germana?»

—Ah Sr. Rey! s'esclama En Bernadet plorant. «Aquí está es rei!» «Es que trop que no hu acaba d'esser sa meua germana! Sa dida sí que hu es sa dida! pero Na Catalineta trop que no hu es Na Catalineta!» «Ni estic segur que hu siga ni que no hu siga!» «Si dic que hu es, me venen duptes de que no hu es; i si dic que no hu es, llavò me venen duptes de que hu es!» «A mí me sembla- va qu'era Na Marió, sa fia propia de sa dida; pero me diuen que es impossi- ble perque precisament Na Marió com venien ab sa barca, les va caure dins mar i un peixot la s'engolí!»

Com el Rey sent allò li va venir ben de nou i li revengué s'estranyesa que li causá Na Marió com le hi presenta- ren es patró i sa dida com a Catali- neta.

I que fa el Rey? Crida es patró de sa barca, que al punt hagué comparegut, i ja li diu en tot secret:

—Escolta tu, ¿i com no m'havies di- ta sa desgracia que hi havia haguda p'es camí?»

—De sa fia de sa dida que mos va caure a la mar? diu es patró.

—Vol dir es ver que vos hi va cau- re? diu el Rey.

—I tant com e-hu es ver! diu es pa- tró.

—¿I com dimoni va esser això? diu el Rey.

—Jo li diré lo que succeí, diu es pa- tró. Un dia jo no sé que feya, i cop en sec sentim crits i plors i llaments; jo guayt a veure qu'era, i trobàrem sa dida i Na Catalineta com unes deses- perades perque Na Marió les acabava de caure a la mar; i elles s'hi volien tir- rar també, de sa pena que tenien. De manera que les varem haver de parar. Pero allò los arribá a espassar, i ja no'n resaren pus, ni jo tampoc.

Com el Rey sent es manifest des pa- tró, romangué encara més confús. Diu an es patró que se'n pot tornar a sa barca, i dona orde de suspendre totjes «tu autem» des casament, per aclarir abans aquell passol de Na Catalineta i sa dida que's presentava tan embuyat. Crida es senyors més grossos de la Cort per tirar junta sobre lo que con- vendria fer demunt aquell cabermoi. Es senyors demanaren tres dies per pensarli. I jo vos ne deman vuyt per fer un alè, i seguir, si Deu ho vol i Ma- ria, contantvos, dissapte qui vé, lo que succeí ab aquest endiumenjat de Na Catalineta, sa dida, Na Marió, En Ber- nadet i el Sr. Rey, que no hi veyá de cap bolla i estava casi a punt de tirar es barret dins es foc i fogir correns.

(Seguirá)

JORDI DES RECÓ

En Canalejas assassinat!

Ja hu sabeu: dimars passat, devers les onze des matí, passant En Cana- lejas pe' sa plassa de sa «Porta del Sol» per davant una llibreria, l'en- vestí un tal Manuel Pardiñas del Grau, i li despará quatre tirs de re- volver per darrera, deixantlo estés i dins breus moments ja va esser mort,

i llavó s'assassí se despará a ell me- teix, i també se matá. Era un anar- quista furios. La policia francesa el denunciá a s'espanyola com un anar- quista perillós.

Bo es de veure que LA AURORA con- damna ab tota la seua ánima tan seu- vatge atentat, tan horrible crimi!

¿Com s'esplica aquest assassinat del pobre Canalejas? Es per odís politics o per venjansa personal que En Par- diñas l'assassiná? «Anauho a aclarir!» Sa nostra impressió es que sa passió política, aqueixa política revolucio- naria, inimiga jurada de tota Autori- dat, tota veri i pesta cernuda contra tots es qui exerceixen Poder, aqueixa política infernal, vomitada p'es me- teix Satanás per boca de tants i tants paperots infames com se publiquen per tot Espanya, gaudint de sa més completa impunitat,—aqueixa política cent voltes criminal, que hi ha ha- guts diputats que l'han predicada fins i tot dins ses Corts, contra En Maura i En Lacierva;—aqueixa política del dimoni es sa que creym que ha posat dins ses mans d'aqueix criminal de Graus es revólver, i le hi ha fet des- parar contra es President des Conse- j de Ministres, sa més alta repre- sentació des Poder i de sa Nació des- pres del Rey. Això creym qu'ha moti- vat s'assassinat d'En Canalejas!

¿Tal volta no s'esplicuen perfecta- ment atentats com aquest qu'ha costat la vida an el pobre Canalejas, allà ont e-hi ha haguts politics com En Lerroux qu'han tengut pit per do- nar an es seus com a bandera: «Ro- bau! calau foc! matau!» allà ont e-hi ha haguts politics com En Pauet Igle- sias qu'han tengut pit per sostenir dins ses Corts com arma política s'atentat personal?» allà ont s'ha pretengut glorificar un homo com En Ferrer que recomanava es veri i sa dinamita contra s'Autoritat Civil i l'Esglesia, i que's passá una partida d'anys cercant trecents homos per anar a matar el Rey, tota la Reyat Familia, tots es Ministres, tots es qui exercissen Autoritat, i que proposa- va de matar tots es propietaris, tots es militars, tots es capitalistes, tots es capellans, tots es frares, totes ses monges; i hi ha diferents partits que presenten com a bandera política tots aqueys atentats? Haventhi tot això ¿que té d'estrany que mos surta llavó un Angiolillo que assassina En Cánovas, suara un Artal que clava una punyalada an En Maura devers es cor, llavó un Barral que amolla una bomba demunt es cotxo del Rey i la Reyna, llavó un Posa que despa- ra tirs de revólver an En Maura cara a cara, i ara un Pardiñas que despa- ra an En Canalejas i el deixa estés i mort?

¿O voltros que influíu eficaçment demunt es govern d'Espanya! ¿o vols tros que comandau l'Espanya! ¿o vols tros que feys lleys i voltros que le- aplicau i les feys observar o que le- hauriau d'aplicar i de fer observar! ¿trobau que va bé tot això? ¿trobau qu'es bona i convenient aqueixa lli- bertat que deixau an es lladres, an ets incendiarijs, an ets assassins per escampar per tota Espanya i per de- fensar tots es dies per pa i per sal aqueixes idees revolucionaries, crimi- nals, vergonyoses, abominables, me- reixedores de mil morts, endressades a sembrar tota classe de crims dins ses intelligencies i dins es cors i que llavó naturalment moven es brassos per clavar punyals, per tirar bombes, per desparar revólvers, per matar gent, per matar sobre tot es qui co- manden? ¿E-hu trobau que va bé aqueixa llibertat del dimoni que dei- xau an es lladres, an ets incendiarijs, an es bandetjats, an ets assassins, a tota classe de criminals per escam- par i sembrar tota classe de crims dins ets enteniments i dins es cors per via de periódies infames que dei-

xau correr per tot, per via de dis- cursos satánics que deixau fer públi- cament devant les multituds?

Si trobau qu'això va bé i qu'aqueix llibertinatge criminal es bo o passa- dor, haurem de dir que serviu tant per comandar nacions com es manec de sa granera; haurem de dir que per comandar no valeu un gafet ni una guya escossada!

¿Ja seria ben hora que s'opinió pú- blica espanyola en massa se sublevás contra aquest nefant i horrible lli- bertinatge que fa tants d'anys reyna dins Espanya per escampar i sembrar idees de crims i de destrucció des bens i de ses vides de ses persones i de tot s'orde social!

¿Sols aqueixa sublevació de s'opi- nió pública en massa faria possible s'esveiment, s'estirpació d'aqueix ne- fant, d'aqueix horrible llibertinatge!

¿Que Deu i la Mare de Deu i tots ets àngels i sants del cel s'apiadin d'Espanya! Amèn!

Un Monument an el rey En Jaume I

Demunt es nostró bon confrare *Correo de Mallorca*, dia 5 d'aquest més, es nostró bon amic i colaborador D. Barto- meu Ferrá, benemèrit de ses Lletres i de s'Artaquitetònic, proposá as'Ajuntament de Ciutat d'alsar un monument an el rey En Jaume I, això es, una gran timba o quintera adressada cap amunt, lo que ets arqueòlegs diuen un *menhir*, just an es punt aont s'alsava sa gloriosa *Porta de l'Esveidor* o de Sta. Margalida que tant barbatxamen tferen desaparèixer es nos- tros *filisteus*, sa primeria de sa Corema, o bé an es creuer que forma es carrer de St. Miquel ab so *d'ets Oms*. Calcula En Ferrá que ab unes 20.000 pessetes ja hi poria haver un bon bloc adressat cap amunt, que fos una memoria no indigne des més gran i més gloriós de tots es Reys d'Aragó. Aqueixa idea mos agrada ferm i en donam s'enhorabona an En Ferrá. Com ell ha permès publicar es dibuix de així com troba qu'hauria d'esser aqueix *menhir*, esperarem haver vist tal dibuix per tornarne parlar.

Sa guerra de Turquia

Com vos ne diguérem dos mots setma- nes enrera, pocmos creym que ses coses d'aqueixa guerra haguessen d'anar tant an es nostró gust, vuy dir, que an es turcs els-e digués tan tort i tan en popa an ets Estats Balkánics i a Grecia. Tothom n'está esglayat de sa bona sort d'aqueys Estats i de lo bé que saben dur sa cam- panya, i de que no los falli cap punt, i de que siguen tan agoserats i atrevits, sensa caure ni trevelar en·lloc; i en canvi negú se pot avenir de que es turcs siguen tan dis·sortats, i que no tenguen res en derc i que només sapiguen perdre i fogir; perque no n'han sabuda guanyar cap d'acció, ni una qu'es una. Basta conside- rar que ab un parey de setmanes es Búlgars ja son arribats a Andrinópolis i l'han presa, i es grecs han presa Saòlnica, i es servis i es montenegrins han avensat tot lo qu'han volgut per la Macedonia i cap a Constantinopla, d'ont son molt aprop es búlgars ab coratge d'aglapirli ben aviat. Andrinópolis i Saòlnica son ses dues ciutats més importants de Turquia europea fora Constantinopla.—Sa desfe- ta des turcs es una cosa tan esglayadora i feresta com sa des francesos l'any 1870 ab sa guerra ab Alemania; i s'investida i briu d'ets Estats Balkánics i Grecia son comparables an es japonesos contra Xina i contra Rusia. Amèn que ben pronte es turcs hagen de buydar de Constantinopla! Fa quatre cents cinquanta nou anys i cinc mesos que la varen robar a la Cristiandat; molt just es que la restituesquen a les bones o per forsa. I ¡que no tornin que no'ls enviem a demanar! Lo que mos agradaria ferm que se'n menassen ab ells es seus defensors de Madrid: En Pauetxo Iglesias ab tota sa tralçada de socialistet- xos i socialistingos i demés rotam revo- lucionari, que no mos fan més que nosa tammeteix!

En Pel Arrexeixuat

que descapdella

Coses d'Inglaterra

Reforma social catòlica

I

Es modern moviment social a Inglaterra es una natural reacció contra s'exegerat individualisme industrial i, ab ultim resultat, espiritual.

Aquesta reacció es deguda a molt diverses circumstancies, i entre elles no son poc importants ses influències espirituals de sa *renaixensa catòlica*.

Una de ses veritats sociològiques més ben comprovades es que's protestantisme en general, i especialment es calvinisme, i més encara es puritanisme escocès-anglès ab sa seua doctrina de sa predestinació és es pare vertader de s'individualisme modern, i per consegüent un factor essencial de s'esperit capitalista.

Es catolicisme, al contrari, ha exercida sempre a Inglaterra una influència, fins a un cert punt, antiindividualista i anticapitalista, i essencialment reformista social.

Per porer entendre aquest caràcter reformista social d'es renaixement catòlic a Inglaterra, es necessari remontarse a s'època anterior an es protestantisme, quant ses idees catòliques i ses seues institucions dominaven i informaven sa vida pública.

No es honrés p'els historiadors anglesos protestants, pero es precis, haver de dir que, fins ara, ets únics que han estudiada aquella època ab despassionament son historiadors socialistes.

Es testimonis d'aquests historiadors son clàssics. A sa seua historia d'es socialisme anglès (The Historical Basis of Socialism in England), En Hyndman posa admirablement de relleu es beneficis socials de l'Església catòlica a s'Edat mitja. An aquesta època l'anomena ell *s'època d'or* de ses clases populars, i ferint ets historiadors anticatòlics, diu: «Ja es ben hora de fer caure dins es ridícul que se mereixen aqueis historiadors que donen an es públic una idea de s'Edat Mitja, oposada completament a sa realitat d'es fets. No es ver que l'Església d'es nostros avis fos una entitat organizada per oprimir es poble, com molts de fanàtics volen dar a entendre; no es ver que es claustres monàstics, abadies i convents fossen hospicis de gent immoral i malfanera; no es ver que ses grans rendes d'es clero i d'es relligiosos s'empleassen, per regla general, en mantenir perfandos i ignorants. Ja may hi ha hagut cap relligió tan benèfica com es Catolicisme.» (Obra citada, pag. 14).

Si es socialistes de per aquí fossen gent de dos dits de seny, los podriem recomanar que meditassen bé aquestes paraules, pero que n'hem de fer d'homos que, si tenen poc seny, tenen manco bona voluntat?

Però ses benes de sa preocupació cauen a poc a poc d'ets uys d'ets homos qu'antes que tot estimen sa veritat.

Cabament l'Església fou sa que va crear tota una xerxa de protecció an es debils i petits, tan ben recomenats de Nostro Senyor Jesucrist. Pobres, malalts, nins, jovenetes abandonades, tots tenien esplèndides institucions de protecció digna, cuidadosa, maternal. Inglaterra no'n va ser manco favorida que ses altres nacions catòliques. Avuy sa veritat s'obri cami, i es meteixos socialistes inglesos—*salutem ex inimicis nostris*—proclamen que sa secularisació des bens claustrals, decretada per N'Enrie VIII, fou un cop mortal contra ses classes pobres, perque elles eren ses que més disfrutaven d'es producte d'aquells bens. De llavó ensá data sa llaga social d'es *pauperisme*. Ja an es temps de la reyna Isabeth

aquesta llaga se va fer sensible, com ho demostra sa necessitat que se va sentir de legislar sobre això i com ho diu ben clar es mártir catòlic Tomás Moro a s'introducció de sa seua *Utopia*. Valga que llavó encara persistia supervivent s'esperit catòlic, no afegegat encara de tot p'es protestantisme; sa lley de N'Isabeth no es bona sino perque a pesar seu está saturada d'esperit catòlic.

Passat algun temps, així com sa vida pública se va anar protestantisant, sobre tot quant es *puritanisme* va vèncer ab En Cromwell, comensa a apareixer es *capitalisme* anglès i va anar creixent, creixent fins an es principi d'es sigle XIX. ¿Qui no ha lletgit o sentit parlar d'esenes horroroses d'es *pauperisme* anglès, esenes que alcançaren tota sa seua trágica crueltat, quant sa nació arribava an es cutcurucull d'es poder i de sa riquesa?

Devés l'any 1830, cabament quant es romanticisme artístic i literari va posar de modo s'Edat-Mitja, comensá sa reacció social. N'Owen y ets anomenats *Cartistes* iniciaren es moviment, més bé sentimental que ben organitzat, i sobre tot més bé socialista que social, i per això xorc, sense resultat.

Anaquell meteix temps comensá, per anar ja sempre creix qui creix, es reneixement catòlic.

Es principals factors d'aquest reneixement i de ses antigues idees socials foren *s'emancipació d'es catòlics* l'any 1830 i s'anomenat moviment de Oxford, que comensá an es meteix any i va acabar l'any 50 fentse, en part, catòlic i, en part, ritualista.

Es resultat pròxim de *s'emancipació* no pogueren esser grans, perque es poes catòlics que llavó hi havia (uns 160.000), durant una tan llarga persecució, havien perduda sa costum de exercir es drets polítics. Deu va compondre qu'es *moviment d'Oxford*, que volia esser un retorn a sa puresa de ses doctrines cristianes, va aportellar an es catolicisme elements anglicans, casi tots ells intellectuals, i molts de cap de brot, com En Newman, que per totduna promogueren un moviment antipurità i de consegüent antiindividualista.

Junt ab En Newman s'anaren convertint homos com En Ward, En Hope i sa seua dona Na Scott, tia des famós novelista Walter Scott—i es que més tard havia de formular es programa social d'es Catolicisme, tant brillant en teoria com profitós en la pràctica, es cardenal Manning. Altres encara, com es gran amic d'En Manning, Gladstone, si bé no arribaren a sa plenitud de sa llum catòlica, varen simpatitzar ab ses noves direccions socials.

No hi ha que creure que de totduna s'arribás a s'aplicació social d'es Catolicisme, tal com avuy la tenim. Es cardenal Newman, qu'havia trobat es camí de Roma mediant s'historia d'es dogmes, ja va deixar dins sa seua *Apologia pro vita sua* una mostra de aplicació pràctica de ses doctrines catòliques a ses obres de caritat i socials. En Guiem Ward que va ser conduit a Roma mediant s'estudi de sa missió social de l'Església catòlica, va posar de relleu que sols dins aquesta Església se troba una aplicació pràctica de ses doctrines religioses a sa vida social. An es seu llibre: «S' Ideal d'una Església cristiana» troba aquest ideal en l'Església catòlica, a la qual anomena sa defensora d'es pobres, i li atribueix es dret i es dever de demanar a ses autoritats civils protecció p'es seus pobres.—Així hu va fer Llevó XIII ab sa seua carta a l'Emperador Guillem II d'Alemania quant se Conferencia internacional de Berlin.—Es ido històricament cert qu'es renaixement catòlic, a Inglaterra, va anar acompanyat i seguit de sa reacció social, i de consegüent qu'

es Catolicisme es un reactiu contra s'individualisme exagerat.

Això heu vorem més pedres menudes, si Deu ho vol, dissapte qui vé.

J ara escoltau

EN VERA-VEU

Idees anarquistes de «El Rayo»

1.

Fora Govern

Es nostro paperot anarquista está que no hi cap d'alegria perque ha trobat a la terra una illeta de 800 ànimes (una de ses Azores), aont no hi ha potecaris ni mortalitat, ni Govern: qui comanda allà o qui resol ses questions allà son tres des més véys de sa població. Esta content sobre tot perque, si es ver lo que diu, aquell poble viu ben bé sense govern, sense despotisme que diria ell.

Es que ets anarquistes no poren veure es Govern o s'Estat, ni pintat; li tenen un odi a mort.

Ets anarquistes voldrien que s'esboltrissen tots es Governos per-a sempre i que se reduïssen a sa més simple expressió, a sa forma més rudimentaria de règim, a boldrons municipals lo més. Voldrien que s'Estat nacional tornás arrera, no-més fos Estat-Família, Estat-Municipi o qualsevol petita concepció anarquista. Com més independència, millor; com més llibertat d'obrar, encara que sia obrar es mal, millor; com més impunitat, millor; com més se suprimesquen es representants de sa justícia qu'ha de reynar entre ets homos,—ja que may s'evitarán ses violacions de tal justícia,—per molt bo i per molt innocent que vulguin suposar s'homo ets anarquistes ignorantíssims,—com més enfora tenguen ets anarquistes es perill de sa sanció humana, millor. Que jo puga fer tot quant me passi p'es carabassot i que negú me fassa es contes de h, anarquistetxos de «El Rayo»?

I no veuen ets anarquistes que amb aquesta boja pretensió seua, van cul-enrera, com ets escarabats. No saben sa lley des desplegament de s'Estat qu'esplisca precisament N'Heribert Spencer, segons el qual s'Estat evoluciona de senzill a més complicat, de petit a més gran, de sa meteix manera que—diu ell—evolucionen es sers dins sa naturalesa física; es a dir, segons ell, qu'es sers orgànics així com creixen, multipliquen a poc a poc ets seus orgues, per exercitar millor ses seues funcions; i qu'així també ses societats comensen per tenir un orga tot-sol per totes ses funcions, empero llavo ja van aixamplant es seu organisme fent'ho cada dia més complet, més acabat.

De manera que, si haguéssim d'admetre sa doctrina anarquista, hauríem d'afirmar qu'es millor, més perfet es tornar llevar lo qu'abans era planta feta o abre gros, es tornar cèlula o embrió lo que abans era animal ja fet. ¿Que es millor, anarquistes del dimoni, esser cèlula o animal perfeccionat? ¿Llevar o abre fruyter?

Per altra banda, dígaumos, anarquistes sapientíssims: ¿i voltros voleu arribar a atenyer es vostro ideal de «sa Patria única», de sa Humanitat sense fronteres, tornant arrera? tornant a una manera d'«esser» més primitiva?

Vaja! un poc de més seny i més realitat de ses coses es bo! Això es lo que vos fa falta, pensar dins sa present realitat de ses coses!

2.

A una passa de sa Revolució

Un tal «Abaya»—¿qui'l coneix?—mos surt dalt «El Rayo» diguent qu'es gran medi d'acció revolucionaria era sa propaganda colectiva entre «ses masses», i no sa propaganda individual, com va dir s'altre dia es meteix «Rayo»—lo qual es una prova de s'unitat de criteri que té es paperot anarquista. I acaba diguent: «Gos

a dir que si ets individus de totes ses escoles sociològiques—vol dir esquerranes—dirigeixen ets esforços ea favor des Sindicalisme internacional i revolucionari, es paràsits des planeta Terra ja's poren aparejar per enterrar ets seus odiosos i brutals privilegis.»

No parlem de lo brutal qu'es aquesta afirmació de covardia. Empero fassen parlar, per més claredat, alguns des sindicalistes o anarquistes i veurem si es tan cert i segur, com diu aquest canari de «El Rayo», que es «sindicat» és es remey més segur per arribar a sa tan desitjada Revolució Social. Perque molts d'anarquistes—ells se diuen «reformistes»—de sa C. G. T. (Confederació General des Trebay) no están conformes, de cap manera, am ses esperanses grandioses des seus directores sobre sa missió futura des Sindicalisme, sobre es seus resultats. En Keufer, controversista de nota, afirmava a una conferència contradictoria contra En Griffuelhes: «Sols es pervenir mos dirá si aquesta idea que tenen es llibertaris de que es Sindicats obrers han de cumplir sa colossal i molt difícil funció general de sa creació i repartiment des productes, de sa riquesa social, de sa educació completa d'ets associats, es practicable o no, real o fantástica, verdadera o utópica; si totes aquestes operacions porán esser obra exclusiva des «Sindicats obrers», una vegada que sia destruida s'antiga societat. Jo, per sa meua part, no hu crec...» («Mouvement socialiste», 1905 pag. 32).

Es directores de sa C. G. T. se n'han rigut, n'han feta befa d'En Keufer i d'ets altres pensadors que, com En Keufer, no hu veuen tan bo de fer que es moviments revolucionaris, es llibertinatge de totes ses passions—qu'es a lo que van es «Sindicats anarquistes»—puguin donarnos una societat de completa harmonia i d'inefable justícia. Empero han de sebre ets anarquistes que ses burles may son estades raons; i, per altra banda, es sistema de votació que retgeix dins sa C. G. T. prova que es seus directores no están gens ni mica segurs de tenir majoria en pic qu'es tractá d'apreciar sa forsa transformativa que diuen que tendrá es «Sindicat obrer» qu'ells tant propaguen i alaben.

I ademés: han de sebre ets anarquistes, i N'«Abaya» es primer, que es abominable, criminal, il·lícit, intentar esperiencias sociològiques, fer amb sa societat en general unes proves consemblants o iguals que ses proves que fa un naturalista per medi de vivisecció, de transfusió de sanc, sacrificant animals i més animals. Ses esperiencias en sociologia per medis violents, anar a sa transformació de sa societat per procediments revolucionaris, poren costar sa vida a milions d'homos. ¿I quí m'assegura a mí, en no esser un beneyt, que s'èxit vendrá a coronar tan abominable resolució? Jo sempre pensaré que es molt més prudent i natural es preveure es fracás més humillant p'ets anarquistes.

No, anarquistes, no somieu tant: no es tanta com vos figurau sa forsa des «Sindicat», no es tan fàcil de fer, sa Revolució. De totes maneres, e-hi ha ses tornes.

Secció local

Eir va comensar un Triduo an es Convent de St. Vicens, a honor de la Mare de Deu de Lourdes. Predica Mn. Pere Domenge, molt amic nostre. Demá a l'ofici de les deu predicará el Rt. P. Celedoni Fuentes, O. P.

Dimars passat se reuní es nostro Ajuntament; i després de lletgir s'acta, s'alsá sa sessió en demostració de dol per s'assassinat d'En Canalejas.

Dimecres dematí, l'amo N Bartomeu Ferrandell va trobar un homo mitx esmortait an es Coll: el posá dins es seu carro i el va dur a sa Ciutat. Resultá qu'era un tal Amadó des carré del Rey.